

800 berättelser ur Åbo stads historia

1600-TALET

NÄR BORGMÄSTARINNAN VILLE FÖRGÖRA BORGMÄSTAREN

13.05.2026 | EDITOR | LÄMNA EN KOMMENTAR

Det kokade i Åbo sommaren 1688. På stan skvallrade man om det påstådda otillbörliga förhållandet mellan justitieborgmästaren Olaus Beckius och inspektör Lars Lambs hustru Maria Lambska. Borgmästarinnan Magdalena Kyhn gick på gatan och gastade att Lambska var hennes mans hora. Dessutom ryktades det i staden att borgmästarinnan sökt hjälp hos en häxa för att straffa sin make och Lambska. Magdalena Kyhn tillkännagav att hon verkligen inte sökt hjälp för att förgöra sin man utan för att åter vinna hans hårda hjärta.

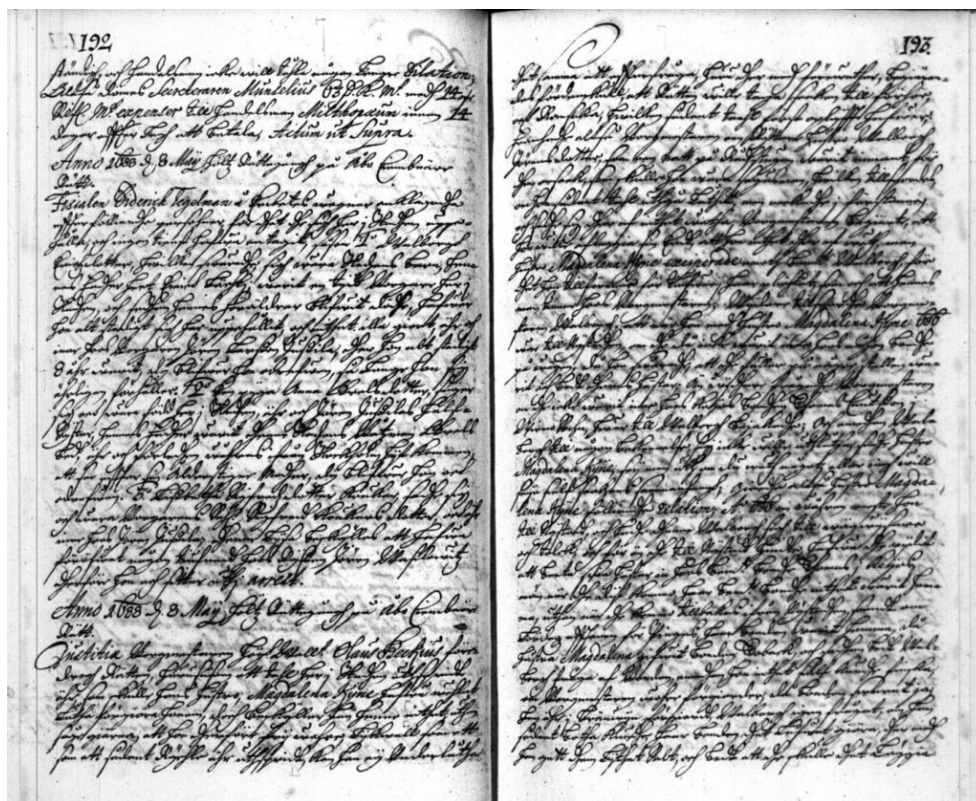
*

Justitieborgmästare Beckius var tvungen att föra fallet till domstolen för att rentvå sitt eget, hustruns och Lambskas rykte. Hans utläggning avbröts emellertid nästan genast då borgmästarinnan förklarade att hon kände till sanningen. Magdalena Kyhn berättade att hon våren 1686 haft ett ärende till Nystad och till vägvisare och tolk på färden fått kavalleristhustrun Valborg Jöransdotter. På återresan hade kvinnorna rastat på Thomas Keijainens gård i Virmo.

Emedan borgmästarinnan inte kunde finska hade hon bett Valborg fråga bonden om borgmästaren var förhäxad. Bonden hade svarat att Maria Lambska förhäxat borgmästaren med brännvin. Borgmästarinnan hade sedan frågat om bonden kunde bota hennes make. Bonden hade givit kvinnorna lite salt och bett hustru Kyhn att lägga det under makens dyna, vilket hon också hade gjort.

I rätten tillfrågades borgmästarinnan hur det kom sig att hon bad den här bonden om hjälp. Hon svarade att en kvinna i Åbo rått henne att vända sig till en annan bonde, som skulle visa henne den hemliga vägen till en häxa. Enligt Thomas Keijainen hade kvinnorna bett honom sätta trolldom på borgmästaren och Lambska så att de skulle bli vansinniga och Lambska skulle bryta benet när hon nästa gång begav sig till borgmästaren. Han sade att kvinnorna betett sig som förryckta när de försökte tvinga honom att göra som de ville. Särskilt gällde detta Magdalena Kyhn, som tjatat om saken med höjda händer. Thomas hade gett dem lite salt bara för att bli av med dem, eftersom han inte kunde göra sådana häxkonster som de önskade.

Borgmästarinnan berättade att hon några år tidigare besökts av en man från Norrbotten. Mannen hade stirrat stint på Magdalena och hennes man. När Magdalena frågat varför, hade mannen sagt att

När borgmästare Beckius familjegräl började behandlas vid kämnärsrätten i Åbo i maj 1688 framförde borgmästaren inledningsvis att hans hustru Magdalena Kyhn velat förgöra honom. RA z:196 ÅKP 8.5.1688, 192.

saltet kastas över axlarna.

*

Borgmästarinnan blev nervös mitt under rättegången och skällde sin make flera gånger för kanälje och hundsvott. Borgmästaren medgav att han ibland besökt inspektör Lamb om aftonen för att röka en pipa tillsammans med honom men att han sedan alltid avlägsnat sig från huset. Magdalena kallade åter Lambska flera gånger för en lättfootad hora och sade, att hennes man och Lambska tagit in på tre eller fyra ställen i Stockholm och legat och levt tillsammans som man och hustru. Borgmästare Beckius förnekade fortsättningsvis detta men meddelade att han genast tänkte bege sig till Lamb på nytt för att reta sin hustru. Sin hustru höll han för en ärans tjuv och sade, att om han fått göra med henne som han ville så skulle hon för länge sedan ha lagts styckad på stegel och hjul.

Maria Lambska brusade också upp och sade att hon inte skulle ge sig innan Magdalena satts i järn på torget vid skampålen. Både borgmästaren och Lambska påstod, att Magdalena tillsammans med sin syster Barbro Kyhn bakom lyckta dörrar hade malt sönder borgmästarens byxor och Lambskas strumpor för att bringa olycka över dem. Därför hade Lambska på den femte pingstdagen ute på gatan skriket och flera gånger kallat Kyhn för häxa, hora och tjuv.

Hela soppan berodde sist och slutligen på det agg som kvinnorna hyste för varandra. Grälet hade sina rötter några år bakåt i tiden då kvinnorna fortfarande hade varit vänner. När borgmästarinnan sedan tyckte att borgmästaren trivdes alltför bra i Lambs och hans hustru Marias sällskap var fröet till grälet sått.

borgmästaren älskade en annan mans hustru och att han efter två år skulle komma att slå och miss-handla sin egen hustru. Magdalena Kyhn berättare vidare, att körsnären Matthias Rauch och sota-ren Lorentz Timme hade pratat om hur fel det var att borgmästaren hatade sin hustru. De hade ansett att han var förhäxad. Rauch hade berättat att han i sin ägo hade en tysk bok där det stod hur man kunde häva förbannelsen. Man skulle ta lite salt och hålla det i den förhäxades vänstra sko. Sedan skulle

Veli Pekka Toropainen

Översättning: Brita Löflund

Källor:

Riksarkivet (RA), Åbo kämnärsrätts protokoll (ÅKP) z:196 8.5.1688, 192–201; 26.7.1688, 284–286.